

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJI KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2017, nr 2 (69)

Zofia Szarota, *Uniwersytety ludowe – pomiędzy starymi a nowymi wyzwaniami* – recenzja, „e-mentor” 2017, nr 2(69), s. 40–41, <http://dx.doi.org/10.15219/em69.1278>.

Uniwersytety ludowe – pomiędzy starymi a nowymi wyzwaniem – recenzja

Zofia Szarota

Recenzowana publikacja jest wartościową pozycją, poświęconą zagadnieniu uniwersytetów ludowych. Uniwersytety tego typu były i są szansą dla mieszkańców oddalonych od aglomeracji środowisk, warto więc popularyzować założenia organizacyjno-metodyczne takich uczelni, choćby po to, by kontynuatorzy tej użytecznej misji mogli wdrażać najlepsze rozwiązania do praktyki społeczno-edukacyjnej swoich miejscowości. W poszukiwaniu nowatorskich form dobrze jest zwrócić się ku sprawdzonym wzorom.

Monografia pod redakcją naukową Małgorzaty Rosalskiej i Tomasza Maliszewskiego jest V tomem serii *Szkola – Państwo – Społeczeństwo*. Została wydana w toruńskiej oficynie Adam Marszałek w 2016 roku, wspólnymi siłami Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego w Wieżycy, Uniwersytetu Gdańskiego oraz Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Recenzje wydawnicze opracowali profesorowie Andrzej Chodubski i Ryszard Michalski.

Redaktorzy naukowcy zaprosili do współpracy znakomitych znawców tematu, wybitnych akademików z różnych dyscyplin naukowych, a także praktyków związanych z uniwersytetami ludowymi. Książka ma walor kompendium wiedzy o ruchu uniwersytetów ludowych i jego charyzmatycznych liderach. Każdy, kto chciałby odnieść się do historii idei i praktyki ruchu oświaty ludowej, powinien sięgnąć do tego opracowania. Podjęty problem – pomimo historycznych konotacji – jest aktualny. Autorzy, przez pryzmat naukowej wiedzy, identyfikują ważne społecznie problemy dotyczące jednego z najważniejszych nurtów oświaty dorosłych i analizują je w perspektywie trzech stuleci – od XIX do XXI wieku. Większość tekstów jest oryginalna, po raz pierwszy ogłoszona drukiem, jedynie cztery z nich są przedrukami materiałów zamieszczonych wcześniej (np. w 2002 roku) w innych naukowych publikacjach.

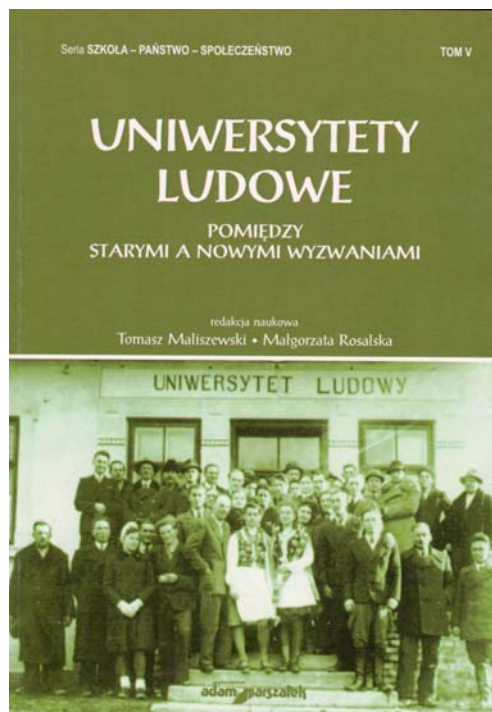
Książka jest zbiorem 20 tekstów i ma tradycyjną dla dzieł naukowych strukturę: wstęp oraz pięć części, z których każda zawiera od trzech do pięciu/sześciu

rozdziałów. Poszczególne rozdziały są poprawne warsztatowo, całość cechuje uporządkowana struktura, logiczny układ treści. Monografia została napisana komunikatywnym językiem, są zatem duże szanse, że zainteresuje także osoby spoza środowiska naukowego.

Część pierwsza opracowania to solidna dawka historii, pozwalająca zrozumieć istotę i ideę ruchu oświaty ludowej (chłopskiej/agrarnej). Nie ma znaczenia, że treści te są, a przynajmniej powinny być, znane pedagogom i historykom oświaty z podstawowych kursów dziejów edukacji i wychowania. Autorzy (T. Aleksander: *Uniwersytety ludowe następstwem ruchu przebudowy społeczno-gospodarczej wsi*, W. Jamrożek: *Uniwersytety ludowe w kształceniu pozaszkolnym młodzieży wiejskiej Polski międzywojennej*, K. Pierścieniak: *Model uczenia się w uniwersytecie ludowym. Od praktyki do teorii*) umieją zainteresować

czytelnika. Opracowane przez K. Pierścieniaka tabele dają również wgląd w niepowtarzalną, oryginalną metodykę prowadzenia zajęć na UL oraz systematyzują wiedzę z zakresu metodyki edukacji dorosłych nurtu pozaformalnego.

Część druga publikacji przybliży ruch katolickich uniwersytetów ludowych. Analizy zostały rozpięte na osi czasu – od katolickich placówek dwudziestolecia międzywojennego (T. Maliszewski: *Miejsce katolickich uniwersytetów ludowych w edukacji mieszkańców polskiej wsi w dwudziestolecie międzywojennym*), poprzez lata Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Z. Machura: *Ks. Jan Zieja i jego działalność edukacyjna na Pomorzu Środkowym*, J. Mierzwa i J. Truszkowska: *Ludowy Uniwersytet Katolicki Archidiecezji Przemyskiej (LUK AP – 2000–2003). Studium przypadku*, A. Jaworska: *Katolickie uniwersytety ludowe w Polsce w latach 90. XX wieku i początkach XXI wieku*), aż po współczesność (M. Rosalska: *Dynamika rozwoju katolickich uniwersytetów ludowych w III Rzeczypospolitej*). Dzięki tekstowi M. Rosalskiej możliwe

jest poznanie słabych stron współczesnych placówek i przyczyn zahamowania ich rozwoju.

Trzecia część obejmuje z kolei rozdziały odnoszące się do idei Mikołaja Grundtviga – duńskiego twórcy koncepcji oświaty dla ludu – i różnych perspektyw jej kontynuacji. P. Kowzan, w rozdziale pt.: *Światopogląd Grundtviga w świetle polskich tłumaczeń jego pism – implikacje dla ruchu uniwersytetów ludowych*, poddaje analizie potencjalne przyczyny schyłku idei grundtvi-gowskich.

Dwa następne rozdziały tej części to monografie konkretnych placówek. W rozdziale *Od Uniwersytetu Wiejskiego Ziemi Krakowskiej do Centrum Kultury Wsi Polskiej im. Wincentego Witosa w Wierzchosławicach* autorstwa J. Skickiego przywołane zostały dramatyczne dzieje Uniwersytetu Ludowego w Wierzchosławicach. Kolejne dwa opracowania opowiadają o działaczach społeczno-ludowych: Zofii Solarzowej (żyjącej w latach 1902–1988 nauczycielce–instruktorce, żonie Ignacego Solarza, pseudonim: „Chrzestna”) i Feliksie Popławskim (1899–1989). O „Chrzestnej” i jej „Teatrze z głowy” pisze L. Turowski w rozdziale pt. *Wychowanie estetyczne w ujęciu teoretycznym i w doświadczeniu Zofii Solarzowej*. Sylwetkę Feliksa Popławskiego, w sposób niestety dość splotony, prezentuje natomiast I. Błaszczak (*Uniwersytety ludowe w koncepcji pedagogicznej Feliksa Popławskiego*).

W tej części zamieszczony jest również tekst M. Radziszewskiej *Uniwersytety Ludowe na Warmii i Mazurach w PRL*. Autorka koncentruje się w nim na kursach repolonizacyjnych. Z. Kaczor-Jędrzycka w tekście *Perspektywy uniwersytetów ludowych w XXI wieku. Szanse i zagrożenia* stara się natomiast ukazać uniwersytety ludowe jako placówki reagujące na potrzeby współczesnego młodego pokolenia, odnosząc się do wartości cennych dla młodzieży zarówno kiedyś, historycznie, jak i dzisiaj. Dzięki tym egzemplifikacjom czytelnicy mają możliwość wglądu w cechy charakterystyczne fascynującego ruchu oświatowego i tworzących go osobowości.

Czwarta część ma charakter kwerendy czasopism, na łamach których poruszano problematykę UL. Wątki te analizują T. Gumuła (*Wiejskie Uniwersytety Ludowe na łamach miesięcznika „Praca Oświatowa” w latach 1935–1939*), E. Sapia-Drewniak (*Czasopismo „Oświata Dorosłych” jako źródło do dziejów uniwersytetów ludowych*) oraz J. Wnęk (*Popularyzacja działalności polskich uniwersytetów ludowych w latach 1921–1939*). Walorem tej części publikacji jest zgromadzenie w jednym miejscu wielu źródeł historiograficznych.

Ostatnia, piąta część opracowania zawiera trzy rozdziały, których autorzy odnoszą się do dziedzictwa kulturowego Pomorza. C. Obracht-Prondzyński, w rozdziale pt. *Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi – konteksty edukacyjne. Casus Pomorza*, koncentruje się na pomorskiej tradycji i jej roli w praktyce edukacyjnej. P. Śpica opisuje *Działalność hufców wiejskich Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” w powiecie starogardzkim w latach 1948–1955*, a M. Byczkowski, w opracowaniu *Posłowie: Kilka refleksji o (Kaszubskim) Uniwersytecie Ludowym z perspektywy ponad trzech dekad osobistych doświadczeń*, odnosi się do bieżącej kondycji uniwersytetów ludowych.

Omawiana monografia ma też kilka mankamentów, nie mają one jednak natury merytorycznej. Jednym z nich jest brak ujęcia w spis bardzo wartościowych ilustracji, przede wszystkim fotografii, dokumentujących działalność omawianych placówek. W opracowaniu zdarzają się też w niektórych miejscach pewne niezręczności stylistyczne, a niekiedy tytuł rozdziału nie w pełni koreluje z jego zawartością. Te krytyczne uwagi mają jednak marginalne znaczenie.

Przedstawiona publikacja jest wartościową pozycją w grupie wydawnictw pedagogicznych i andragogicznych. Została wydana z korzyścią dla szerokiego audytorium. Podjęty temat jest ważny i aktualny, szczególnie w czasach, gdy tak nikły odsetek (młodych) dorosłych jest zaangażowany w pozaszkolną aktywność edukacyjną.

POLECAMY

Academic Conference on Education, Teaching and E-learning in Prague 2017 – AC-ETeL 2017, 11–14 sierpnia 2017, Praga

W programie konferencji znajdą się między innymi takie zagadnienia, jak:

- edukacja na odległość,
- edukacja w domu,
- e-learning,
- nowe trendy i doświadczenia,
- narzędzia oprogramowania,
- pedagogika,
- metody nauczania,
- prawa własności intelektualnej i plagiat.

Szczegóły można znaleźć na stronie: <https://www.academic-conferences.eu/inpage/conference-ac-etel-2017/>